

POTENCJAŁ TURYSTYCZNY POLESIA ZACHODNIEGO – MOŻLIWOŚCI WYKORZYSTANIA W ROZWOJU TURYSTYKI PRZYRODNICZEJ

Anna Sieczko

Streszczenie

W artykule ukazano znaczenie środowiska przyrodniczego i kulturowego Polesia Zachodniego, a zwłaszcza Międzynarodowego Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie” jako ważnego czynnika rozwoju turystyki. Wskazano także inne produkty turystyczne powstające na Polesiu Zachodnim. Szczególną uwagę poświęcono „Krainie Rumianku” czyli wiosce tematycznej. Gdzie mieszkańcy wykorzystali tradycję przemysłowej uprawy rumianku, przekształcając ją w atrakcję turystyczną. Turyści mogą również wziąć udział w zajęciach edukacyjnych, dzięki którym poznają dziedzictwo kulturowe Lubelszczyzny.

Słowa kluczowe: Polesie Zachodnie, wioski tematyczne, wiejskie SPA, produkt turystyczny

WESTERN POLESIE TOURIST POTENTIAL -THE POSSIBILITY OF ITS USE IN THE DEVELOPMENT OF NATURE TOURISM

Abstract

This article shows significance of natural and cultural environment of West Polesie, especially of International Biosphere Reserve “West Polesie” as an important factor of tourism development. It indicates other touristic products that arise in West Polesie. Special attention is dedicated to the Camomile Land which is thematic village. The inhabitants made use of tradition in the industrial camomile growing and converted that into tourist attraction. Tourist can also take part in the educational classes, where they learn about cultural heritage of Lubelszczyzna.

Key words: West Polesie, thematic village, country SPA, touristic product

Wstęp

Walory środowiska naturalnego, we współczesnej turystyce coraz częściej stają się elementem produktu turystycznego. Dlatego obszary przyrodniczo cenne są dla turystyki wprost niezastąpione. Formy ochrony przyrody w żaden sposób nie utrudniają rozwoju turystyki, a wręcz przeciwnie sprzyjają jej rozwojowi. Czystość środowiska, piękno krajobrazu oraz cisza czy niezapomniane przeżycia estetyczne, edukacyjne a nawet lecznicze, to tylko niektóre elementy przyciągające głównie mieszkańców wielkich miast, pragnących spokoju i odpoczynku. Przyjmuje się, że obszary przyrodniczo cenne odwiedzają nie tylko ekoturysty ale również uprawiający turystykę krajoznawczą. Jest bowiem ona ściśle związana ze środowiskiem przyrodniczym, a podróżujący chcą najczęściej zobaczyć nieznanne elementy środowiska naturalnego i antropogenicznego czy też obyczaje i sposób życia społeczności lokalnej. Przy czym walory przyrodnicze są bardzo ważnym, a może nawet najwcześniej postrzeganym motywem turystyki krajoznawczej (Gołembski 2005).

W województwie lubelskim dużą rolę odgrywa ochrona środowiska, zwłaszcza o wybitnych wartościach przyrodniczych i kulturowych. Przejawia się to między innymi utworzeniem dwóch

parków narodowych – Poleskiego i Roztoczańskiego, 17 parków krajobrazowych, 17 obszarów chronionego krajobrazu, 85 rezerwatów przyrody, obszarów Natura 2000. Osobliwości przyrody oraz elementy kultury materialnej, które podlegają ochronie przyczyniają się do rozwoju turystyki oraz edukacji.

Celem artykułu jest ukazanie środowiska przyrodniczego i kulturowego Polesia Zachodniego a zwłaszcza Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie” jako ważnego czynnika rozwoju turystyki. W artykule przedstawiono rozważania teoretyczne i praktyczne, ukazujące obszary przyrodniczo cenne jako atrakcyjne turystycznie i poszukujące coraz to nowych produktów turystycznych. Posłużono się analizą literatury, wywiadem swobodnym oraz obserwacją uczestniczącą w maju 2008 i wrześniu 2009 roku.

Ogólna charakterystyka Polesia Zachodniego

Region Polesia zaczyna się na terytorium Polski i rozszerza się w kierunku wschodnim, sięgając poza Dniepr. Zachodnia część regionu znajduje się w dorzeczu Bugu-Wisły. Na Polesiu w granicach Polski, Białorusi i Ukrainy wyróżniono 7 makroregionów: Polesie Zachodnie, Polesie Wschodnie, Polesie Wołyńskie, Polesie Żytomierskie, Polesie Kijowskie, Polesie Czernichowskie, Polesie Nowogrodzko-Siewierskie. W granicach Polski znajdują się części dwóch makroregionów tj. Polesie Zachodnie i Polesie Wołyńskie.

Polesie Zachodnie rozpościera się po obu stronach Bugu i w dorzeczu górnej Prypeci w granicach Polski, zajmując obszar ok. 4,7 tys. km². Jest to teren równinny, częściowo zabagniony. W południowej jego części występują jeziora. W regionie tym wyróżnić można 6 mezoregionów: Zakłęśłość Łomaską, Równinę Kodeńską, Równinę Parczewską, Zakłęśłość Sosnowiecką, Garb Włodawski i Równinę Łęczyńsko-Włodawską. Zakłęśłość Łomaska zajmuje powierzchnię 800 km². Jest to kraina łąkowo-leśna, piaszczysta, zabagniona, zatorfiona i pozbawiona miast. Na jej terenie istnieją dwa rezerwaty przyrody. Równina Kodeńska rozpościera się na obszarze 930 km². Jest to teren w znacznym stopniu zalesiony z niewielką gęstością zaludnienia i brakiem miast. Istnieje tu jeden rezerwat przyrody obejmujący naturalne zespoły leśne. Równina Parczewska zajmuje obszar 750 km². Region ten charakteryzuje się występowaniem płaskich wzniesień i piaszczystych obniżen. Teren jest gęściej zaludniony i występują na nim małe miasta z ośrodkami przemysłu. Zakłęśłość Sosnowiecka ma powierzchnię około 500 km². Region znajduje się na wysokości 150-160 m n.p.m. i zajęty jest przeważnie przez łąki i lasy łęgowe przecięte kanałami melioracyjnymi. Zaludnienie jest rzadkie, nie ma tu miast ani linii kolejowych. Na terenie tej krainy utworzono 4 rezerwaty, w tym rezerwat ptasi „Warzewo”. Garb Włodawski zajmuje powierzchnię około 350 km². Jest płaskim wzniesieniem w najwyższym miejscu osiagającym 212 m n.p.m. Region jest przeważnie zalesiony z nielicznymi wsiami. Największe miasto regionu to Włodawa (ok. 15 tys. mieszkańców). Równina Łęczyńsko-Włodawska rozciąga się na powierzchni około 1315 km². Jest to region podmokły i zatorfiony charakteryzujący się występowaniem dużej ilości małych jezior. Na terenie tym utworzono Poleski Park Narodowy, dwa parki krajobrazowe oraz kilka rezerwatów. Jedynym ośrodkiem miejskim tego regionu jest Ostrów Lubelski (ok. 2,5 tys. mieszkańców).

Wykorzystanie turystyczne Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie”

Status Rezerwatu Biosfery jest nadawany przez UNESCO obszarom o wybitnych wyróżniających się w skali światowej walorach przyrodniczych i krajobrazowych. W Polsce na po-

graniczu Lubelszczyzny, Obwodu Ukrainy i Obwodu Brzeskiego Białorusi powstał Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie”. W Polsce obejmuje on obszar prawie całego Pojezierza Łęczyńsko-Włodzkiego o powierzchni ok. 140 tys. ha od doliny Bugu przez Sobiborski Park Krajobrazowy, Poleski Park Krajobrazowy, Poleski Park Narodowy, Park Krajobrazowy „Pojezierze Łęczyńskie” po stawy Siemień w dolinie Tyśmienicy. Jego bogactwem są jeziora, różne typy torfowisk, rzadkie gatunki, w tym zagrożone w skali Europy i świata: wodniczka, derkacz, podgorzałka oraz żuraw, bielik, cietrzew, wilk. Występuje tu największa w kraju populacja żółwia błotnego. Prócz tego wiele rzadkich gatunków roślin bagiennych: brzoza niska, wierzba borówkolistna i lapońska, trzy gatunki rosiczek i inne.

Poleski Park Narodowy (PPN), został utworzony w 1990 r., obecnie zajmuje powierzchnię 9764ha. Na terenie parku znajduje się pięć rezerwatów ścisłych: Durne Bagno, Jezioro Moszne, Jezioro Długie, Torfowisko Orłowskie i Bagno Bubnów, które chronią unikalne torfowiska i tereny

Fot. 1. Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny (fot. L. Sieczko)
Photo 1. Educational-Museum Centre

łęgowe ptaków. Turyści mogą zapoznać się z jego walorami na wytyczonych szlakach turystycznych. Znajduje się tam 5 ścieżek przyrodniczych: „Dąb Dominik”, „Perehod”, „Splawy”, Żółwik i „Mietiołka”. Pierwsze trzy są płatne. Ścieżki przyrodnicze „Splawy i Dąb Dominik”, pozwalające dotrzeć do otoczonego torfowiskami jeziora PPN a przy tym obcować z bardzo rzadkimi gatunkami roślin, będącymi relikdami epoki lodowcowej jak: owadożerne rosiczki, aldrowanda pęcherzykowata, wierzba lapońska, brzoza niska i zimozioł północny. Ścieżka „Perehod” ma charakter ornitologiczny. Dla najmłodszych przeznaczona jest ścieżka „Żółwik” a dla rowerzystów „Mietiołka”. W parku i otulinie istnieje szlaki turystyczne o łącznej długości 109 km, z czego 34 km znajduje się na terenie parku. Zostały wytyczone tak, by umożliwić zwiedzającym poznanie najciekawszych fragmentów PPN i obejrzenie jego wyjątkowych walorów przyrodniczych. Istnieją również wieże widokowe, mające na celu obejrzenie niedostępnych terenów bagiennych. Znajduje się tu też Poleski Szlak Konny. Cały szlak ma długość 280 km z czego 60 przypada na PPN i jego otulinę. Na terenie parku są trzy miejsca biwakowe a w pobliżu ścieżek znajdują się parkingi. Pola biwakowe posiadają zadaszenia turystyczne ze stołami i ławkami do siedzenia. W obrębie pól wyznaczone są także miejsca pod ogniska. Niestety jedyną niedogodnością pól biwakowych jest brak na nich ujęć wody pitnej. Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny Poleskiego Parku Narodowego w Załuczu Starym jest ważnym obiektem edukacyjnym parku. Składa się z muzeum, wiaty muzealnej, ścieżki „Żółwik” z oczkiem wodnym, Ośrodka Rehabilitacji dla zwierząt, oraz zadaszenia turystycznego

i miejsca na ognisko. W części muzealnej zgromadzone są zbiory nie tylko przyrodnicze ale także prezentujące dziedzictwo kulturowe Polesia Zachodniego. Dla wielu odwiedzających niewątpliwym przeżyciem jest możliwości wzięcia do ręki małego żółwia błotnego czy zaskrońca, oczywiście pod czujnym okiem pracownika parku. Można dowiedzieć się jak odróżnić płec u żółwi, oraz nauczyć się odróżniać zaskrońca od żmiji zygzakowatej. W wiacie muzealnej znajdują się duże ekspozyty etnograficzne, które nie zmieściły się w muzeum. Na szczególną uwagę zasługują tu: sążsieg – pojemnik na zboże wydłubany z jednego pnia 250-letniej sosny oraz wozy chłopskie i bryczki produkowane niegdyś w Załuczu Starym. Natomiast ścieżka „Żółwik” prezentuje wiadomości dotyczące żółwia błotnego oraz budowy lasu i jego mieszkańców i jak już wspomniano przeznaczona jest dla najmłodszych turystów.

Poleski Park Krajobrazowy (PPK) został utworzony w 1983 roku. W 1990 r. ponad 60% jego powierzchni zostało włączone do Poleskiego Parku Narodowego. Obecnie PPK zajmuje powierzchnię 5113 ha. Przechodzi przez niego szlak „Krawędziowy PPN”, fragmenty szlaków „Pojezierny Północny” i „Partyzanckiego”. Park prowadzi edukację adresowaną głównie do dzieci i młodzieży. Natomiast Sobiborski Park Krajobrazowy powstał w 1983 roku. Zajmuje powierzchnię 11166 ha. Przechodzą przez niego szlaki: „Siedmiu jezior włodawskich”, „Lasów Sobiborskich”, „Pętla Sobiborska”, „Trzech jezior” i fragment szlaków „Nadbużańskiego” oraz „Pojezierny Północny”. Park służy ochronie żółwia błotnego i ekosystemów wodno-torfowych (Powiat włodawski). W pobliżu parku znajduje się jedna z głównych atrakcji turystycznych regionu – jezioro Białe. Pomimo dużego ruchu turystycznego posiada I klasę czystości wód. Znajdują się tam zarówno ośrodki wypoczynkowe, pola namiotowe jak również gospodarstwa agroturystyczne z łączną liczbą prawie 6 tysięcy miejsc noclegowych (Lubelszczyzna). Park Krajobrazowy „Pojezierze Łęczyńskie” został utworzony w 1990 r. ma powierzchnię 11816 ha. Na Terenie parku położonych jest 17 jezior, dalsze 3 znajdują się w otulinie. Jeziora różnią się od siebie kształtem, czystością wód, trefią, charakterem brzegów, rodzajem roślinności, stopniem jej wkraczania w ekosystem wodny. Stwarza to różnorodność krajobrazową i podstawę bogactwa przyrodniczego tych obszarów. Najwyższe walory ekologiczne posiadają jeziora: Uściwierz, Piaseczno, Brzeziczno, Łukietek, Czarne Gościńskie, a w otulinie parku – jezioro Mytycze. Natomiast najwyższe walory rekreacyjne posiadają jeziora: Piaseczno, Rogóžno, Krasne, Łukcze, Zagłębocze. Przez park przechodzi przez fragment szlaków „Urszulin-Parczew” i „Centralny Pojezierza (Szlaki piesze w regionie lubelskim).

„Kraina rumianku” nowy produkt turystyczny

Gmina Podedwórze położona jest na Równinie Parczewskiej, geograficznie więc należy do Polesia Zachodniego. Cennym walorem przyrodniczym jest bagienny rezerwat przyrody „Warzewo”, który zajmuje obszar 58 ha, można zobaczyć tam 213 gatunków roślin i 60 gatunków ptaków, w tym 27 lęgowych. W miejscowości Mosty znajduje się kolonia bociana białego oraz zbiorniki wodne gdzie można spotka bobry. Gmina jest typowo rolnicza. Rolnicy uprawiają głównie zboża i ziemniaki, posiadają również duże obszary łąk i pastwisk, które sprzyjającym hodowli bydła. Wśród rolników są także plantatorzy ziół, w tym rumianku. Zioło to uprawiane jest na skalę przemysłową, przez dużą część rolników. Jednakże wzrost kosztów tej uprawy i stała od wielu już lat cena sprzedaży powoduje spadek opłacalności uprawy i konieczność poszukiwania nowych form zarabiania. Tym bardziej, że w gminie jest wysokie bezrobocie. Z inicjatywy R. Domańskiego z Fundacji Wspomagania Wsi, nastąpiło zainteresowanie rumiankiem już nie tylko jako rośliną przemysłową ale produktem turystycznym i edukacyjnym. Pierwszym krokiem było powołanie

Stowarzyszenia na rzecz aktywizacji mieszkańców Polesia Lubelskiego. Obecnie stowarzyszenie liczy 30 osób. Prezesem jest Gabriela Bilkiewicz. Jak mówi pani prezes, wszyscy członkowie stowarzyszenia pracują charytatywnie. Ich priorytetem jest stworzenie jak najwięcej miejsc pracy i zatrzymanie na wsi młodzież, tak aby w swoim regionie znalazła zatrudnienie. Stowarzyszenie w 2006 r. zostało uhonorowane Główną Nagrodą „Pro Publico Bono”. W uzasadnieniu werdyktu Kapituła podkreśliła, że Stowarzyszenie stało się jednym z liderów twórczej przedsiębiorczości w Polsce i przyczyniło się do tego, że pojęcie “twórcza przedsiębiorczość” pojawiło się w debacie publicznej. Fundacja Przestrzeni Obywatelskiej „Pro Publico Bono” zaproponowała wówczas, by stworzyć stałe forum współpracy, wymiany wiedzy i doświadczeń. Do udziału w forum, nazwanego Akademią Twórczej Przedsiębiorczości, zaproszono instytucje eksperckie i społeczne, w tym Stowarzyszenie na Rzecz Aktywizacji Mieszkańców Polesia Lubelskiego. Biorąc aktywny udział w pracach forum stało się ważnym podmiotem wspierającym programowo, tworzoną w latach 2006-2007, pod kierunkiem Ministra Władysława Ortyła Strategię Rozwoju Polski Wschodniej.

Budowę produktu turystycznego rozpoczęto od powołania w 2004 r. Ośrodka Edukacji Regionalnej w Hołownie. Ośrodek utworzono na bazie budynku byłej szkoły. Obecnie zajmuje powierzchnię 40 arów, odbywają się w nim zajęcia poświęcone poznawaniu dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny. Mielenie zboża w żarnach, robienie masła w drewnianej maselnicy, pranie bielizny kijanka i na tarze w bali. Przędzenie i tkanie płótna. Można również lepić gliniane garnki, rzeźbić, wyplatać przedmioty ze słomy, malować na szkle, haftować czy tkąć gobeliny. Oferta zawarta jest w pięciu ścieżkach edukacyjnych: uprawa i obróbka lnu „Soroczka”, od ziarna do chleba, od gliny do cegły, dawne zajęcia domowe i warsztaty rękodzielnicze. Od 2005 r. cyklicznie w Hołownie odbywa się festyn „Święto rumianku”. Prezentowane są między innymi rumiankowe kosmetyki, można skorzystać z rumiankowych kąpielii, napić się ziołowej herbaty, skosztować regionalnych potraw poleskich, czy wziąć udział w rumiankowym konkursie plastycznym i fotograficznym. Rumiankowi towarzyszą też inne lokalne działalności m. in.: pokaz lnianych ubrań, koncert zespołów śpiewających w gwarze wschodniego pogranicza i warsztaty rękodzieła artystycznego (plecionkarstwo ze słomy i wikliny, garncarstwo, malowanie na szkle, tkanie gobelinów, rzeźba, papier czerpany rumiankowy, bibułkarstwo), pieśni w wykonaniu chóru prawosławnego z Hajnówki, scholi z parafii unickiej w Kostomłotach czy chóru parafii rzymskokatolickiej z Horodyszczu. W 2005 r. fundacja uzyskała swoje pierwsze pieniądze. Było to 10 tys. złotych na projekt „Rumianek zmieni w metropolię zaścianek”. W wyniku projektu zorganizowano warsztaty, które między innymi przyczyniły się do: wykonania projektu oraz adaptacja pomieszczenia na herbaciarnię, wykonania foremek do produkcji mydła oraz stempli z logo rumiankowym, założenia stałego łącza internetowego i opracowania strony promującej Krajinę Rumianku. W 2008 r. Stowarzyszenie zrealizowało projekt przy udziale Środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, w wyniku którego powstały dwie wioski tematyczne „Kraina Rumianku” w Hołownie i „Dyniowa wioska” w Zgliszczach. „Kraina Rumianku” znajduje się na terenie Ośrodka Edukacji Regionalnej, a w wiosce dyniowej można brać udział w grze terenowej. Jest to „Gra kupiecka” prowadzona na terenie wsi. Jej akcja toczy się w średniowieczu, stąd tytuł „Tajemnica średniowiecznej osady”. Gra rozpoczyna się w karczmie „Pod Żółtą Dynią”, gdzie uczestnicy otrzymują pierwsze wskazówki i mapę, które pomogą im rozwiązać zagadkę tajemniczego znikania ludzi z tej położonej na odludziu wioski. Spotykając się z pustelnikiem, zielarką Szeptuchą, Hanną – córką żupnika, bartnikiem, wieśniaczkami, kowalem i tajemniczym Czarnym Jeźdźcem, uczestnicy gry przeżywają fascynujące przygody, a jednocześnie zdobywają wiedzę i umiejętności z takich dziedzin jak: historia, przyroda, geografia, chemia, fizyka. W grze mogą brać udział grupy zorganizowane (30-50 osób) podzielone na zespoły. Czas trwania gry to 3 go-

Fot. 2. Wiejskie SPA w Hołownie (fot. L. Sieczko)
Photo 2. In country SPA Hołowno

dziny. Grę prowadzą na razie studenci, ludność miejscowa jak do tej pory nie przekonała się do współpracy przy niej. W lipcu 2008 r. w Hołownie zorganizowano plener sfinansowany ze środków Towarzystwa Inicjatyw Twórczych „ę” w ramach programu „Seniorzy w akcji”. Plener prowadził J. Gryka i R. Kuśnierski a uczestniczyli w nim studenci IV roku Edukacji z Wydziału Artystycznego UMCS w Lublinie. W plenerze chodziło o sprawdzenie potencjalności miejsca, jego otoczenia i zbudowanie artystycznych projektów, które stałyby się nie tylko wizerunkiem miejsca ale miałyby funkcje turystyczne i zarazem użytkowe dla lokalnej społeczności. Efektem jest kilka impresji na temat Hołownia i okolic oraz wizyjne projekty wiejskich SPA, podziemnego amfiteatru, wyposażenia wiejskiej chaty, czy też systemu informacji wizualnej (Koziera 2008). W Hołownie znalazł swoje siedlisko jeden z prowadzących plener obecnie buduje artystyczne pracownie rezydencjalne dla artystów z Polski i ze świata. Od 17 lipca 2009 r., produkt wioski wzbogacono o wiejskie SPA. Na razie funkcjonuje ono w dwóch obiektach – odremontowanych starych spichlerzach. Docelowo przewidzianych jest jeszcze 6 takich obiektów. Każdy obiekt będzie miał swój specyficzny charakter. Obecnie wiejskie SPA oferuje saunę, kąpiel w drewnianej balii w naparze rumiankowym, gabinet masażu, herbaciarnię ziołową, porady zielarza. W Ośrodku Edukacji znajduje się 40 miejsc noclegowych. Działa też jedno gospodarstwo agroturystyczne, które w swojej ofercie posiada konie, drugie ma rozpocząć działalność za miesiąc. Gospodarstwa będą dysponowały 16 miejscami noclegowymi. Mimo krótkiego czasu trwania produktu, do Hołownia przybywają zarówno grupy zorganizowane krajowe jak i zagraniczne, aby wziąć udział w warsztatach edukacyjnych. Ośrodek Edukacji Regionalnej w latach 2004-2008 odwiedziło ponad 10 tys. dzieci z Lubelszczyzny. Dla turystów indywidualnych przewidziane jest wiejskie SPA. Po trudach poznawania PPN mogą w jedynym w Polsce wiejskim SPA, poprosić o masaż a w przyszłości posiedzieć w prawdziwej wschodniej saunie czy skorzystać z aromaterapii.

Produkt „Kraina Rumianku” otrzymał w bieżącym roku I miejsce za najbardziej innowacyjny produkt turystyczny na Międzynarodowych Targach Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „AGROT-RAVEL” w Kielcach oraz wyróżnienie od Lubelskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej za „Edukację regionalną i przyrodniczą w Krainie Rumianku”. Pani prezes pragnie w „Krainie Rumianku” stworzyć bioróżnorodne ogrody, ścieżkę ukazującą walory „Warzewa”, ścieżkę ornitologiczną. Jak sama mówi potencjał turystyczny jest bardzo duży, potrzeba tylko ludzi aby go wykorzystać. Do zagospodarowania ma jeszcze 19 ha łąk, gdzie może powstać gliniane SPA. Myśli również o energii odnawialnej, bo jak mówi Gabriela Bilkiewicz z okolicy są „dobre wiatry”.

Podsumowanie

Obszary przyrodniczo cenne na Polesiu Zachodnim stanowią niewątpliwą atrakcję badanego terenu. Dzięki swojej różnorodności stanowią potencjał dla różnorodnych odbiorców turystyki. Miłośnicy przyrody znajdą osobliwości przyrodnicze na rozległych torfowiskach, bagnach, lasach czy łąkach. Liczne ścieżki i szlaki turystyczne zarówno piesze, ale też rowerowe czy konne są skierowane do zwolenników turystyki aktywnej. Dla lubiących wodę, atrakcją są piękne jeziora położone często w otoczeniu lasów i łąk, z czystą wodą, ciszą i spokojem.

Ludność lokalna upatruje w turystyce możliwości tworzenia nowych miejsc pracy. Czego efektem jest powstanie nowego produktu turystycznego w postaci wiosek tematycznych. Dają one możliwość zarówno wykorzystania ogromnego potencjału tkwiącego w badanym terenie, ale również stwarzają możliwości spędzenia czasu wolnego w nowy atrakcyjny sposób. Największym zainteresowaniem cieszą się warsztaty twórcze podczas, których można poznać dziedzictwo kulturowe Polesia. Niespotykaną w Polsce atrakcją jest niewątpliwie wiejskie SPA.

Literatura

- Gołębski G. 2005. Kompendium wiedzy o turystyce. PWN, Warszawa: 362.
- Koziera E. 2008. Projekt Hołowno. Biuletyn Informacyjny Gminy Podedwórze (3) 1/2008. Lubelszczyzna. Turystyczna oferta regionu. LROT, Lublin: 22.
- Powiat włodawski. Starostwo powiatowe: 2-9.
- Szlaki piesze w Regionie Lubelskim. Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego: 8-9.
- Strony internetowe:
- http://przyroda.polska.pl/regiony/polesie/o_regionie.htm
- www.ekolublin.pl/files/file/46_okladki_46-ok.pdf
- <http://www.poleskipn.pl/>
- <http://www.zpkwl.lublin.uw.gov.pl>
- <http://polskalokalna.pl/wasze-informacje/lubelskie/news/swieto-krainy-rumianku-w-holownie>
- <http://www.edureg.com.pl/wioski.htm>

Anna Sieczko

Katedra Ekonomiki Edukacji, Komunikowania i Doradztwa
Wydział Nauk Ekonomicznych, SGGW
anna_sieczko@sggw.pl